

## Mødet den 18. Marts 1929.

---

Fraværende: M. Brammer, G. N. Knub og Bernt Jensen.

1. (J. Nr. 400—1928). Forslag til Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter i 1929—30.

B o r g m e s t e r e n aabnede Mødet og meddelte, at de forskellige Udvalg som sædvanlig havde indsendt deres Budgetter, hvorefter Budgetudvalget havde samlet og gennemgaaet dem. Der var i Aar sket det, at Grupperne ikke var naaet til Enighed om Budgettet, men det var dog ikke særlig meget der skilte, det gjaldt væsentlig Hjælpekassens og Forsørgelsesvæsenets Budgetter. Taleren vilde hermed give Ordet til de to Grupper Ordførere.

H. P. C h r i s t e n s e n udtalte, at naar der ikke var opnaaet Enighed om forskellige Poster paa Budgettet, var det næppe Budgetudvalgets Skyld, idet der fra begge Sider var gjort meget for at komme til Enighed. Men der havde vist fra begge Partiers Side været delte Meninger om, hvorvidt det havde nogen Interesse at faa en enstemmig Indstilling i Stedet for hver for sig at markere sit Standpunkt. Det Blad i Aarhus, der gerne vilde kalde sig det førende for Borgerskabet, havde jo bestemt Retningslinien for den borgerlige

Side, og hvis nogen af Partiet ikke vilde være Bladet følgagtig, krævede man dem fjernet af Byraadet. Naar der var Uenighed i Budgetudvalget, skyldtes det først, at man fra socialdemokratisk Side ansaa det for nødvendigt at foreslaa en betydelig Forhøjelse for Hjælpekassens Vedkommende, idet der i Aar paa denne Konto var anvendt ca. 800000 Kr. Tidligere havde Staten taget Del i denne Udgift gennem Arbejdsløshedshjælpen, men den var nu bortfaldet, og saa var Kommunen nødt til at give dem en Hjælp, hvorved de nogenlunde kunde friste Livet og holdes ude fra Fattigvæsenet. Der havde fra socialdemokratisk Side været gjort flere Forsøg paa at faa Ministeriet til at gøre noget i denne Sag, dels ved at deltage i Understøttelsen til de Arbejdsløse, dels ved gennem Støtte til Industrien at faa sat Hjulene i Gang, men det havde været umuligt at faa Regeringen med til noget, og det var beklageligt, at man fra konservativ Side var med til at opretholde denne Regering og dermed tage Ansvar for en Udvikling, hvorved hele Byrden blev lagt paa Kommunerne. Det maatte selvfølgelig influere paa Hjælpekassens Budget, og Fler-tallet foreslog derfor dette forhøjet til 650000 Kr., medens man fra borgerlig Side kun vilde gaa med til 400000, eventuelt 500000 Kr. De forskellige Budgetter var efterhaanden bleven skaaret saaledes ned, at der ikke mere kunde forventes noget større Overskud, og det var ikke forsvarligt at vedtage et Budget, der ikke kunde holde, men vilde medføre en stor Overskridelse. Af de 650000 Kr. fik man fra Staten kun 30000 Kr., saa det betød i Virkeligheden intet. Saa længe Regeringen fortsatte den Linie, vilde Byrden stadig blive større for Bykommunerne, og det blev da

ogsaa umuligt at holde Skatteprocenten paa samme Niveau som hidtil. Man maatte derfor gøre sig fortrolig med en Stigning af Procenten, men Ansvar et herfor laa hos Regeringen og dens Støtteparti. Dertil kom, at mange Landkommuner ydede en saa karrig Understøttelse, at det var umuligt for de Arbejdsløse at leve deraf, og Følgen var, at de søgte til Byerne og derved gjorde Forholdene endnu værre for disse. Det kunde derfor blive nødvendigt at tage under Overvejelse, om der kunde gøres noget for at modvirke denne Tendens til Indflytning til Byerne. Sagen havde tidligere været omtalt i Byraadet, og specielt Landsretssagfører Holst-Knudsen havde gjort sig til Talsmand for at træffe Foranstaltninger derimod; men her burde de fra borgerlig Side paavirke deres Forbundsfæller paa Rigsdagen for at faa Forholdet ændret saaledes, at ogsaa Landkommunerne kommer til at bære en Del af Byrderne. Det var ikke morsomt for disse Folk at blive Kastebold mellem Kommunerne, og det vilde være Synd at lade dem overgaa til Forsørgelsesvæsenet og derefter hjemsende dem, naar det var hæderlige Arbejdere, der blot søgte om Beskæftigelse. Paa Forsørgelsesvæsenets Konto havde der gennem Aarene været en Stigning. For 2 Aar siden bevilgede Byraadet en Sum til Omforandring af Forsørgelsesanstalten, men der fremkom desværre en Overskridelse paa 70000 Kr., og foruden denne var Budgettet overskredet med ca. 60000 Kr. Under disse Forhold maatte man være meget forsigtig med at kræve en Nedgang, tilmed da Forsørgelsesudvalget var enig om deres Forslag til Budget, og Budgetudvalgets Flertal turde derfor ikke foreslaa nogen Nedskæring. Man havde ganske vist set det tidligere

omtalte Blad tage Afstand fra den borgerlige Repræsentant i Forsørgelsesudvalget, men man kom ikke udenom, at naar han var gaaet med til at foreslaa Budgettet, havde man ogsaa fra borgerlig Side et Ansvar derfor. Selvfølgelig kunde det siges, at en Stigning paa Hjælpekassens Budget i nogen Grad skulde aflaste Forsørgelsesvæsenet; men som Forholdene havde formet sig, var det ikke forsvarligt at foretage nogen Nedsækning. Angaaende de øvrige større Budgetter, saa havde man forhandlet med Udvalgenes Formænd om disse. Skulde man have taget det Budget, der forelaa i Efteraaret, havde det bevirket en Stigning fra i Fjor paa 1 Mill. Kr., men ved Forhandlingen var Stigningen bragt ned til  $\frac{1}{2}$  Mill. Kr., og der maatte altsaa regnes med, at der i Aar skal udskrives  $\frac{1}{2}$  Mill. Kr. mere i personlige Skatter. Hvad Politiets Konto angik, saa havde Politimesteren tidligere foreslaaet en Udvidelse af Politistyrken med 25 Mand, hvilket Byraadet dengang ikke kunde gaa med til. Udvalget havde forhandlet med Politimesteren og Assistenten om Forholdet, og der var vist Enighed om, at man ikke i Længden kunde afvise Kravet om en Forøgelse, efterhaanden som Byen voksede; men Udvalget krævede til Gengæld en Omlægning af hele Politiets Kontorforhold, hvorved en Del af Styrken kunde frigøres. Kontorarbejdet var nu stykket ud i en Mængde forskellige Regnskaber og Kasser, og det kunde sikkert ordnes langt mere praktisk og bekvemt. Man havde tilbudt kontormæssig Assistance til en Omlægning, men det var ikke lykkedes at blive enige om dette Forhold, og derfor havde man ikke i Øjeblikket foreslaaet nogen Udvidelse af Mandskabsstyrken. For Sygehusenes Vedkom-

mende var der en Stigning paa 60000 Kr., men deraf var ca. 50000 Kr. beregnet til Indretning af nogle Pavilloner, saa den virkelige Stigning var kun 10000 Kr. Man maatte vel ogsaa her regne med en Stigning i Forhold til Byens Vækst. Der var dog ved Forhandling med Udvalget fremkommen en Besparselse fra det oprindelige Forslag paa 30000 Kr. Brolægningsvæsenets Budget var steget med 85000 Kr.; Brolægningsudvalget havde ønsket et betydelig større Beløb, og selvfølgelig trængte ogsaa mange Gader til Ombrolægning, men efter en Forhandling med Udvalgets Formand var man bleven staaende ved Forhøjelsen paa 85000 Kr. Det drejede sig her om Arbejder, som vilde bidrage til at formindske Arbejdsløsheden og altsaa give en Besparselse paa andre Konti. Paa Brandvæsenets Budget havde Udvalget foretaget enkelte mindre Nedsættelser; der var foreslaaet en Stigning paa 5000 Kr. og Nedsættelsen beløb sig til ca. 1000 Kr., hvad Kommissionen forhaabentlig vilde tiltræde. Hvad Skovene angik, saa fandt Budgetudvalget, at selv om Skovene i det væsentlige var Lystskov, var der dog ogsaa en Indtægt af Skoveffekterne, og naar der nu betaltes Leje af 7—8 Pavilloner, burde man kunne naa dertil, at Skovene i hvert Fald ikke gav Underskud. Dyrtidstillæget til Kommunens Tjenestemænd var nedsat fra 150000 til 50000 Kr., hvilket maaske var temmelig meget. Der var en Nedgang for de maanedslønnede, men ikke for de timelønnede Haandværkere og Arbejdsmænd, men muligvis vilde der i det kommende Aar ske saadanne Ændringer, at de 50000 Kr. slaar til. Der havde i den sidste Tid været en stærk Debat om Kommunens Lønforhold, og de misfornøjede Tjenestemænd havde haft en ud-

mærket Talsmand i »Aarhus Stiftstidende«, der havde benyttet enhver Lejlighed til at angribe Kommunen paa dette Punkt, særlig hvad Embedsmændenes Lønninger angik. Taleren vilde dog mene, at Lønningerne i Aarhus laa relativt højt, naar man sammenlignede dem med private Erhverv. For 2—3 Aar siden var der i Byraadet fuldslændig Enighed om en Reduktion og særlig en Ændring af Pensionsreglementet, men det viste sig, at da det kom til Stykket, var der alligevel ikke mange, der vilde være med til at tage Ansvar for. Man var dog nu i det væsentlige kommen udover Spørgsmaalet ved de 20 % Nedsættelse af Grundlønnen, og forhaabentlig vilde Fabrikant Møller paaskønne det Arbejde, der var gjort for at komme bort fra den temmelig uholdbare Ordning, som blev truffet, da han var Formand for Lønudvalget. Til det begyndende Universitet i Aarhus var der i Fjor budgetteret 30000 Kr., idet der kun regnedes med  $\frac{3}{4}$  Aar, ellers var Udgiften bleven 40000 Kr. Beløbet var i Aar steget til 64000 Kr.; men naar man havde sagt A, maa man vel ogsaa sige B og fortsætte i hvert Fald i de 3 Aar og saa haabe paa, at Staten til den Tid vil erkende, at man har Forpligtelser overfor Jylland, og at der er Jordbund for et Universitet i Aarhus; Kommunen kunde ikke i Længden bære denne Byrde alene. Som Byggefond til et nyt Folkebibliotek var der atter i Aar budgetteret 25000 Kr., og samtidig var der henlagt 20000 Kr. til det naturhistoriske Museum. Efter Borgmesterens tidligere Udtalelse kunde man tænke sig en Ordning, hvorved de to Institutioner faar Plads i samme Bygning, og i saa Fald kunde man vel regne med at faa dette Spørgsmaal løst indenfor en rimelig Tid. For-

haabentlig vilde Biblioteksudvalget da slaa sig til Taals med de 25000 Kr. Administrationen af Kommunens Værker havde ogsaa været Genstand for stærk Kritik i det førnævnte Blad. Angaaende Vandværket havde Taleren i Udvalget været med til at foreslaa en Nedsættelse af Afgiften for Vand til Næringsbrug med 2 Øre pr. m<sup>3</sup>; men Forholdene havde medført, at Budgetudvalget maatte stryge denne Nedsættelse. Taleren vilde overlade til Vandværksudvalgets Formand at kritisere dette Forhold, hvis han ønskede det. For Elektricitetsværkets Vedkommende havde man ofte draget en Sammenligning med Odense og sagt, at Prisen her var meget højere. Taleren skulde ikke opholde sig særlig ved Odense, for den kunde ikke sammenlignes med Aarhus, den havde ikke den store Stab af Arbejdere, idet de for en stor Del boede udenfor Kommunen. Odense var tillige saa heldig at faa gennemført et nyt Turbineanlæg lige før Krigen, hvilket gav dem en stor Fordel; men det samme kunde ikke dengang gennemføres i Aarhus under det konservative Styre. Det skulde dog ikke være nogen almindelig Bebrejdelse mod det daværende Flertal, for der var vel nogenlunde Enighed om, at det var umuligt, som Forholdene laa, at faa Turbinerne leveret indenfor en rimelig Tid, og man købte da de tyske Dieselmotorer, der ikke viste sig at svare til Forventningerne. Strømprisen i Aarhus kunde iøvrigt taale en Sammenligning med andre Kommuner, ogsaa de billigste, og der foresloges nu en yderligere Nedsættelse af Lysprisen fra 40 Øre til 35 Øre, hvorefter man stod paa samme Pris som før Krigen. At det var muligt at komme saa langt ned, skyldtes selvfølgelig i høj Grad de moderne tekniske Hjælpemidler samt Ned-

gangen i Kulprisen, for Lønningerne laa væsentlig paa det samme endnu. Taleren vilde i Anledning af den førnævnte Kritik rette det bestemte Spørgsmaal til den borgerlige Gruppes Ordfører, om han mener, at Administrationen har været uforsvarlig, og at der burde ændres betydeligt paa dette Forhold. I saa Fald var Taleren villig til at lægge Kortene paa Bordet og redegøre for, hvorledes det virkelige Forhold med Forrentning og Amortisation havde været, og hvor meget der gennem de vanskelige Aar var indbetalt i Kommunens Kasse som Overskud af Værkerne. Alligevel vilde der, naar det ny Værk stod færdigt, ikke være andet at forrente og amortisere end det, der gennem Tiderne var skaffet Laan til, og naar der om 2 Aar vilde ske en Nedskrivning af Kommunens Ejendomme, vilde det se ganske anderledes ud m. H. t. Overskudet. For Gasværkets Vedkommende var Forholdet noget anderledes, for her var det den store Arbejderbefolkning, der maatte betale Hovedparten af Gassen, og derfor var det ikke rigtigt at gøre det til Skatteobjekt for Kommunen. Forøvrigt havde Belysningsudvalget fremsat Ønske om at faa en Omlægning af hele Regnskabsførelsen, hvorved Overskudet af Værkerne kom klart frem. Den foreslaaede Nedsættelse af Strømprisen vilde give en Nedgang paa 150000 Kr., dertil kom, at Grundejernes Refusion for Gadebelysning var bortfalden, hvilket androg 15000 Kr. Strømprisen til Sporvejene var ifølge Byraadets tidligere Beslutning nedsat, og det medførte en Mindreindtægt paa 39000 Kr.; denne Pris blev i sin Tid fastsat som Betingelse for at holde Sporvejstaksterne oppe, og man maatte naturligvis beklage, at Prisen ikke mere kunde faas. En af de største Forbrugere, Stats-

banerne, havde faaet en Reduktion, der vilde beløbe sig til 10000 Kr.; det var nødvendigt for ikke at risikere, at de anlægger et eget Værk. Endelig fik de øvrige store Forbrugere med særlig Overenskomst en Nedsættelse paa 34000 Kr. Det var ialt en Nedgang paa Elektricitetsværkets Budget paa 248000 Kr. For Gasværkets Vedkommende var der en Nedgang i Prisen paa Koks og Tjære paa 37000 Kr. Taleren vilde gøre opmærksom paa, at saafremt der ikke sker Ændringer i det foreliggende Budget, skulde der udskrives 5910000 Kr. i personlige Skatter, hvilket var 456000 Kr. mere end sidste Aar; samtidig forlød det fra Ligningsmyndighederne, at der i hvert Fald næppe kunde forventes nogen Stigning i Skatteindtæten; man maatte være tilfreds, hvis Beløbet fra i Fjor kunde holdes. Der maatte derfor sikkert regnes med, at Skatten vilde stige med omkring 1 %. Budgetudvalget havde selvfølgelig ønsket, at en Stigning kunde undgaas; men naar man saa paa, hvorledes Staten lægger alle Byrder over paa Kommunerne, maa Regeringen og dens Støtteparti ogsaa tage deres Ansvar for Kommunens forhøjede Udgifter. Taleren vilde til Slut henstille til den borgerlige Gruppe at tiltræde Forslaget paa de Punkter, der var Uenighed om, det var ikke forsvarligt i det lange Løb at lægge Budgetterne saaledes, at der blev Underskud; man kunde lige saa godt tiltræde de Udgifter, der alligevel ikke kunde spares. Taleren vilde paa Flertallets Vegne anbefale det foreliggende Budget.

J. C h r. M ø l l e r skulde ikke komme ind paa at diskutere, hvad der har staaet i Bladene før Valget; Taleren havde intet Ansvar herfor, og det, som blev skrevet forud for et Valg, skulde

man ikke tage altfor alvorligt, naar Valget var forbi. Der havde vel ogsaa staaet et eller andet i Demokraten, som H. P. Christensen ikke vilde tage Ansvar for. Hr. Leonhard Hansen havde engang udtalt, at det var hans højeste Stræben at komme i Budgetudvalget paa Grund af dets store Indflydelse; men som Forholdene nu havde udviklet sig, var Budgetudvalgets Arbejde nærmest en Farce, og hvis det vedblivende skulde være saaledes, at Budgetudvalget var udelukket fra at foretage nogen Ændring uden Udvalgsformændenes Tiltræden, var der ikke nogen som helst Realitet for Udvalgets Arbejde. Selv om man flere Steder kunde paavise, at der var brugt mindre, end de enkelte Poster udviste, kunde der ikke forandres noget derved. Tidligere da den mere moderate Retning indenfor Socialdemokratiet havde Overtaget, kunde der dog opnaas et eller andet ved Forhandling, men nu var Forhandlingen i Virkeligheden ørkesløs. Byrådsvalget havde selvfølgelig vist, hvilken Vej man skal, og det havde ogsaa vist, at jo flere Understøttede der bliver, jo større bliver Socialdemokratiets Vælgerhær, og deres Ønsker maatte først og fremmest opfyldes, medens de egentlige Skatteborgeres Interesser kom i 2. Række. De mange 2-Kroners og 5-Kroners Skatteydere var ikke noget Plus for Kommunens Økonomi, da det slet ikke kunde betale sig at opkræve disse Beløb, og de mange, som levede af Understøttelse, havde ingen Interesse udover den at faa Understøttelsen saa stor som mulig. Hjælpekassens Princip var Hjælp til Selvhjælp, men det var fuldstændig forladt, idet man forlængst var gaaet over til fuld Forsørgelse med Pengebidrag foruden Hjælp til Beklædning, Husleje, Lys og Brændsel o. s. v.

Ogsaa Invaliderente, Sygekassehjælp o. l. suppleredes op gennem Hjælpekassen, i hvert Fald naar det forlangtes. Det førte til den tidligere omtalte Indvandring til Byen, hvorved Udgifterne steg Dag for Dag, og Huslejen fordyredes til Skade for dem, der var hjemmehørende i Byen. Hvis den Politik blev fortsat, blev efterhaanden de fleste af Byens Folk nydende; det vilde selvfølgelig drive Skatfeprocenten stærkt op og afholde Haandværkere og Industridrivende fra at bosætte sig her, ligesom det ogsaa i Længden vilde tvinge Borgerne til at flytte udenfor Kommunen i Skattely. Folk, der skulde leve af en lille Kapital, blev jaget fra Byen, og i det hele taget hæmmede denne Politik enhver Kapitalopsparing, som jo skulde til for at drive Forretning. Det var ikke et Styre paa langt Sigt, og det vilde føre til, at Borgerne forarmes. Men selvfølgelig havde enhver By det Byraad, man ønskede, og Borgerne maatte saa tage Konsekvensen deraf. Der havde igennem flere Aar været Enighed om Budgettet, og det var naaet paa den Maade, at man fra begge Sider slog af paa sine Ønsker; det havde sikkert været heldigt for Kommunens Styre. Men nu lød der andre Toner, nu skulde Kommunen styres socialdemokratisk, som Leonhard Hansen havde sagt. Det kunde tyde paa, at det var ham, der nu havde faaet det egentlige Førerskab. Den ærede Ordfører for Flertallet havde udtalt, at der var Enighed om alle Poster med Undtagelse af to af Budgetterne; men Taleren vilde erindre om, at man fra borgerlig Side udtrykkelig havde erklæret, at naar der ikke kunde opnaas nogen som helst Nedsættelse af Hjælpekassens og Forsørgelsesvæsenets Budgetter, var man ikke bundet til de øvrige Forslag, men stod fuldstændig

frit. Taleren mente stadig, at disse to Bugetter var for store, og at man ikke kunde være med til at tage Ansvar for. Gruppen vilde gerne som hidtil være med til at bevilge ret store Beløb til Hjælpekassen, men der skulde være en Grænse, der ikke maatte overskrides, og naar Hjælpekassen ikke hidtil havde kunnet finde en saadan, maatte Byraadet som den bevilgende Myndighed sætte Grænsen. Hidtil havde Byraadet bevilget alt, hvad Hjælpekassen forlangte, men det var i Længden uholdbart for Kommunen. Selve Budgettet var meddelt i Bladene, og de forskellige Stigninger var ogsaa omtalt. Vandværket havde foreslaaet en Nedsættelse af Prisen for Vand til Næringsbrug, og der kunde være god Grund for at bevilge dette. Man havde dog ikke turdet belaste Budgettet yderligere i Aar, men forhaabentlig kunde Nedsættelsen komme inden altfor længe. Nedgangen i Prisen paa Elektricitet og Gas androg ca.  $\frac{1}{4}$  Mill. Kr. Det var selvfølgelig rart for en Kommune at kunne nedsætte Forbrugsartiklerne, men hvad elektrisk Strøm angaar, var man dog noget Herre over, hvor meget man vil bruge, og Taleren vilde meget henstille til Udvalget at blive staaende ved samme Strømpris som hidtil, da det ellers vilde mærkes meget paa Skatten. Nedsættelsen af Strømprisen til Sporvejene havde man stemt imod, da det var forkert at ændre Budgettet midt i Aaret, men Flertallet vedtog det alligevel, hvorved Elektricitetsværket mistede en Indtægt paa 40000 Kr. Ogsaa det tidligere Tilskud paa 10000 Kr. fra Sporvejsselskabet var jo nu bortfaldet. Der var bundet en ret stor Kapital i Sporvejene, og Renten heraf blev næppe under 50000 Kr. aarlig. Forøvrigt ssa det underligt ud, at der

slet ikke fandtes et Budget for Sporvejene; det var i det hele taget en af de mindre gode Forretninger for Kommunen, men det havde Fler-tallet alene Ansvaret for. Selvfølgelig var det i Overensstemmelse med Socialdemokratiets Pro-gram at faa saa meget som muligt ind under offentlig Drift, skønt det var langt dyrere end privat Drift. Taleren vilde spørge Brolægnings-udvalgets Formand, hvorfor der ikke var forelagt noget Budget for Sporvejene. Der var før sagt, at man først maatte have Overdragelsessummen fastsat; men Taleren vidste, at der var lavet et Budget, og som Forholdet for Øjeblikket laa, vilde Sporvejene belaste Byens Budget med mindst 110000 Kr. Brolægningsudvalgets Formand var iøvrig ret flink til at give efter paa nogle Punk-ter, selv om man kunde have ønsket en større Nedsættelse, og Taleren vilde bebude et Ændrings-forslag herom til 2. Behandling. Den kommu-nale Malerforretning var opført med 12000 Kr. og det betød jo ikke saa meget for Budgettet; men der var sikkert mange i Byraadet, der mente, at den kommunale Maler godt kunde undværes, og Kommunen fik næppe noget Tab derved. Kommunens Ejendomme gav desværre ikke no-get Overskud, tværtimod, men det var Talerens Overbevisning, at hvis de var paa private Hæn-der, vilde de give Overskud. Selv om Kommu-nens Administration var nok saa god, og selv om Udvalget sikkert gjorde sit Bedste for at faa det saa godt som muligt, var der saa mange Forhold, der gjorde sig gældende, at det var umuligt at faa Omkostningerne bragt ned. Der blev vel heller ikke altid fra Lejernes Side taget det Hensyn til Lejlighederne, som hvis det var privat Ejendom; derfor vilde det være heldigt,

om Kommunen efterhaanden kunde sælge nogle af Husene. For Tiden var det vel ikke muligt, og at sælge dem uden en passende Udbetaling var næppe klogt. Folkeregistret var efterhaanden blevet en ret dyr Institution og var fra en ringe Begyndelse vokset til en Udgift paa 25000 Kr. Da Loven blev vedtaget, mente man, at den vilde give Kommunerne en Indtægt, og maaske var der ogsaa indirekte en saadan, men det betød næppe meget. Der havde i Budgetudvalget været Tale om, at nogle Institutioner ikke brugte dansk Arbejde, og her maatte man fra Byraadet meget henstille til Udvalgene at bruge danske Varer, naar disse da ikke var uforholdsmæssig dyre. Forsørgelsesvæsenets Udgifter var stadig stigende. Udvalgets Formand havde før udtalt, at det var billigere at understøtte gennem Hjælpekassen; saa maatte man forvente, at Forsørgelsesvæsenets Budget kunde gaa ned; men det var tværtimod steget Aar efter Aar, og naar Leonhard Hansen bestemte, hvor meget der skal bruges, og Flertallet følger ham, var det jo umuligt at faa det sat ned; han var mindst lige saa suveræn i sit Udvalg som Hjælpekassen i Forhold til Byraadet. Ogsaa den store Overskridelse sidste Aar viste, at han ikke tager det saa nøje med Budgettet. I Aar var Budgettet paa godt 1 Mill. Kr., men det kunde bringes betydeligt ned, og Taleren maatte hertil bebude forskellige Ændringsforslag til 2. Behandling. Ordføreren for Flertallet vilde ikke gerne sammenligne Aarhus med Odense, men Taleren vilde dog nævne, at naar man tog Hensyn til de to Byers Størrelse, var Budgettet i Aarhus 300000 Kr. højere end i Odense, saa meget kostede det at have et socialdemokratisk Byraad i Stedet for et konservativt. Udgiften til Forsør-

gelsesvæsenet var i 1914—15 376000 Kr. og alt-saa nu omtrent det 3-dobbelte; det maatte kunne bringes ned, særlig da man havde været saa rundhaandet overfor Hjælpekassen. Til denne var foreslaaet som Kommunens Andel 620000 Kr., medens f. Eks. Odense havde budgetteret 117500 Kr. Socialdemokraterne i Odense Byraad foreslog det forhøjet til 135000 Kr.; det var alt-saa, hvad de der fandt forsvarligt, og i Forhold til dette skulde Aarhus have en Udgift paa 185000 Kr. Her foresloges nu  $3\frac{1}{2}$  Gange saa meget eller ca. 8 Kr. pr. Indbygger mod 2 Kr. i Odense, og enhver med lidt økonomisk Sans vilde sikkert indrømme, at det var meningsløst. Det værste ved dette Forhold var dog, som man i det fore-gaaende Aar havde set, at selv et nok saa stort Beløb paa Budgettet respekteres ikke, Hjælpe-kassen krævede blot ind, og Bestyrelsen gad næppe skrive et Andragende derom. Borgmeste-ren havde ofte henstillet til Udvalgene at over-holde Budgetterne, men nu hørte man ikke mere Borgmesteren protestere, naar det gjaldt Hjælpe-kassen eller Forsørgelsesvæsenet. For at faa en lidt bedre Administration frem havde man fra borgerlig Side flere Gange foreslaaet at bevilge Hjælpekassen en bestemt Sum pr. Maaned, af-passet efter Aarstiden, men det havde desværre ikke vundet Tilslutning fra Flertallets Side; Min-dretallet vilde alligevel til 2. Behandling stille Ændringsforslag i den Retning. Til sociale For-maal var der paa Budgettet opført ialt 3386300 Kr., naar man ikke tog Statens Refusion i Be-tragtning. H. P. Christensen var inde paa, at man fra borgerlig Side skulde paavirke Regerin-gen for at faa en anden Ordning m. H. t. Arbejds-løshedsunderstøttelsen. Taleren tvivlede om, at

Regeringen tog meget Hensyn til Ønsker i den Retning, og selv om Staten overtog en Del deraf, skulde det jo betales gennem højere Statsskatter, saa derved sparedes ingen Penge, og Staten kunde endnu vanskeligere end Kommunerne administrere denne Sag. Ogsaa Medicinalvæsenet havde gennem Aarene vist Stigning, og Aarhus var her oppe paa en langt større Udgift end de øvrige Kommuner, ja havde endog forholdsmæssig naaet København. Det var jo udmærket at have et godt Hospitalsvæsen, dygtige Læger og en meget stor Funktionærstab; men Patienterne kunde maaske nok betale lidt mere, for Kommunen flk i Længden vanskeligt ved at bære saa stor en Udgift. Nu taltes der ogsaa om at anlægge et nyt Hospital, hvorved baade Renteudgiften og Administrationsudgiften yderligere steg. Radiumstationen kostede 56000 Kr., medens Odense, der syntes at faa samme Fordel som Aarhus, vist ikke havde bygget nogen Radiumstation. Budgettet har i flere Aar givet et ret betydeligt Overskud, og det var selvfølgelig bedre en Underskud, men naar Budgettet var saa stærkt belastet som i Aar, var man nødt til at gaa ned, saa det nogenlunde stemte med Regnskabet. Sammenlignet med Odense skulde Budgettet ligge omkring 400000 Kr., men det var paa 876000 Kr. Hr. Mousten var sikkert en god Formand for Udvalget og gjorde, hvad han kunde, for at holde Udgiften nede, men Administrationen var for dyr, og han var vel ogsaa udsat for et Pres fra Lægenes Side, da de jo gerne vilde have saa meget som muligt. Der var tidligere sagt, at Aarhus havde samlet sig et ret stort Overskud, og det var finansielt set en genial Bedrift. Men Overskudet var fremkommet ved, at Budgetterne

var lagt for rigeligt, hvorved altsaa Skatteyderne havde betalt mere end nødvendigt, og der hørte næppe nogen særlig Dygtighed eller Forudseenhed til at naa dertil. Om det vilde fortsættes, var maaske tvivlsomt. Paa det foreliggende Budget var der kun opført 125000 Kr. som Tilgang af Skat i Aarets Løb; sidste Aar havde det udgjort 249000 Kr., saa man skulde synes, at det kunde sættes noget højere. Taleren erkendte, at han havde en Del af Ansvaret for den nuværende Pensionsordning, men den blev gennemført under en Tvangssituation; Udgiften til Pensionsordningen var meget stor, 80000 Kr. aarlig, og vilde sikkert stige endnu højere. Hvad Lønningerne angik, havde de ledende Embedsmænd i Odense en højere Gage end her, men det drejede sig kun om de 5 højeste Stillinger. I Aarhus laa til Gengæld den almindelige Arbejdsløn 50 % højere end i privat Erhverv, og dertil kom forskellige Goder som Pension, Ferier, Sygepenge o. s. v. Nu skulde der jo laves et nyt Lønforslag, og saa var der Grund for at søge den Forskel noget udlignet. Flertallets Ordfører regnede med 1 % mere i Skat; men Taleren var bange for, at Indtægterne gik ned, og saa blev det endnu værre. En Skatteprocent paa  $11\frac{1}{2}$  var allerede for meget for en By som Aarhus, hvis Nabokommuner har 4—6 %. Angaaende den kommunale Politik, der var ført, udtalte H. P. Christensen sig meget forsigtigt, idet han sagde, at den var nogenlunde forsvarlig. Taleren vilde derfor ikke nedlægge nogen særlig Protest herimod, da man til i Aar havde været enige om Budgetterne. Men i det sidste Aar havde der ikke været ført en fuldt forsvarlig Politik, og der havde ikke i dette Aar været Enighed om ret meget. Socialdemokratiet

havde jo nu faaet en Mand mere i Byraadet, men det var vel ikke nogen særlig Fordel fremfor at have et radikalt Medlem, der stemte sammen med dem i 9 af 10 Tilfælde. Budgettet kunde med lidt god Vilje fra Flertallets Side være bragt ned, og Talerens Gruppe vilde til 2. Behandling stille en Del Ændringsforslag, som gik ud derpaa.

J. Perregaard hævdede, at de handlende ikke saa paa, om Skatteprocenten var lidt større eller mindre, blot der var nogen Forretning, og saa godt som alle de Butikker, der byggedes, blev udlejet til Folk, som flyttede hertil. Pensionister o. lign. blev heller ikke jaget bort af Skatten; den Smule, de skulde betale mere, fik de rigeligt Erstatning for i de gode Hospitaler o. s. v. Skatteprocenten betød ikke meget; blot Pengene anvendes fornuftigt, saa kom de altid tilbage igen. I Anledning af den store Udgift til Understøttelsen vilde Taleren minde om, at det var Fabrikant Møllers Meningsfæller, der havde forsømt deres Pligt, idet Flertallet i Rigsdagen overhovedet ikke vilde gøre noget for at faa Arbejdet sat i Gang; det maatte da gaa ud over Byerne, og nu saa man, at en lille By som Middelfart var ved at kvæles af den Skare Arbejdssøgende, der strømmede til Byen i Anledning af Arbejdet ved Lillebæltsbroen. Taleren forstod godt, at Fabrikant Møller gerne vilde have de kommunale Ejendomme solgt, for de var jo en Torn i Øjet paa de private Grundejere, efter at der var kommet System i dem og en fornuftig Administration, og særlig fordi de var billigere end de private Lejligheder. Lejerne var ikke alene Arbejdere, men tilhørte alle Samfundslag, og gennemgaaende behandledes Lejlighederne godt. Taleren kunde dog ogsaa vise Fabrikant Møller en Lejlighed, der

nylig var fraflyttet, som Eksempel paa, hvordan de ikke skal behandles, men vedkommende Lejer hørte til samme Side som Hr. Fabrikanten. Angaaende Sammenligningen med Odense, saa vilde Taleren gerne invitere Fabrikant Møller en Tur derover og se paa det, de har bygget, saa vilde han sikkert indrømme, at det faldt igennem ved Siden af Aarhus; de kunde godt skælde ud over Aarhus, men det kneb mere for dem selv at faa System i det. Den kommunale Malerforretning kunde sikkert drives fordelagtigt for Kommunen; man kunde levere godt Malerarbejde og samtidig antage Folk, der ellers maatte understøttes af Hjælpekassen; men man havde haft en Leder, der ikke rigtig magtede sin Opgave, og Grunden var vist, at han havde haft for frie Tøjler, mens der var borgerligt Flertal i Udvalget.

K. M o u s t e n pegede paa, at Udgiften til Hospitalerne jo maatte vokse med Byens Vækst, men iøvrigt havde Udgifterne ikke været stigende Aar for Aar, idet de siden 1921 var gaaet ned fra 1 Mill. til godt  $\frac{1}{2}$  Mill. Kr. Nu var Stillingen saaledes, at man ikke kunde modtage alle de Patienter, der havde Krav paa at blive indlagt, og saa var Udvalget forpligtet til at foreslaa en Udvidelse. Det var tidligere meddelt i Byraadet, og Sagen vilde sikkert komme frem igen i Løbet af Forsommeren og kunde næppe afvises.

L e o n h a r d H a n s e n paaviste, hvilken Forskel der var paa Fabrikant Møller før og efter Valget. Før Valget var han meget rar og meddelte, hvor meget han vilde gøre for de gamle og syge o. s. v., men nu Valget var overstaaet, var han en helt anden; men han fik næppe noget Held i sin ny Rolle. Det var vist rigtigt, at Budgetudvalget ikke i Aar havde været overbebyrdet

med Arbejde, men man maatte ogsaa hævde, at de Udvalg, der havde med Sagerne at gøre, forstod sig bedst derpaa, og selv om Fabrikant Møller havde siddet et Par Aar i Fattigudvalget, forstod han sig næppe meget paa det. Det nuværende Udvalg havde i 4 Aar arbejdet sig ind i disse Sager, og det borgerlige Medlem var gaaet med til det meste, ogsaa det foreliggende Forslag til Budget; det maatte være Bevis paa, at det ikke kan være anderledes. Selvfølgelig maatte det gøre Hr. Fabrikanten ondt at se, at Socialdemokratiet bredte sig mere og mere, men det var ikke Understøttelse, der gjorde det; Fremgangen var tværtimod i andre Samfundslag, idet Folk efterhaanden fik den Opfattelse, at det var Socialdemokratiet, som vil det Heles Vel. Man havde selvfølgelig ikke gjort saaledes i Odense, hvor der blev slettet 3000 Vælgere blandt de smaa Skatteydere; derved fik Højre en lille Chance endnu, men det varede næppe længe. Blandt de Understøttelser, som Fabrikant Møller angreb, var ogsaa Supplering af Invaliderenten. Men der stod i selve Invalideloven, at ved fuld Invaliditet kan der ydes en supplerende Understøttelse. Regeringen havde nedskrevet Invaliderenten til 540 Kr., et Beløb, som de ikke kunde leve af, og saa maatte Kommunen naturligvis supplere det, saaledes havde f. Eks. alle, der var fuldstændig blinde, faaet dette Tillæg uden videre. Men det var paa den anden Side en oplagt Uretfærdighed fra Statens Side, idet den fik de Beløb, der indkom gennem Sygekassekontingentet, og alligevel lod den Kommunerne betale. Det var for megen Ære at gøre Taleren til Fører for Socialdemokratiet. Ganske vist manglede Partiet ikke Førere, medens Sandhedsfaklen fra Kannikegade jo havde

skrevet, at de borgerlige Partier manglede Førere, hvilket Taleren for en Gangs Skyld var enig med Bladet i. Indenfor Socialdemokratiet var enhver Fører paa sit Omraade. Fabrikant Møller roste i høj Grad Odense, og det vilde jo nu gaa ud over Landet, at de der var nogle Pøkkers Karle. Men han glemte at fortælle, at i Odense sender man de Mennesker, der skal have offentlig Forsørgelse, paa Nødhjælpsarbejde. Borgmesteren i Odense var meget durkdreven og forstod at give det Udseende af, at man i Odense ikke behøvede at give offentlig Understøttelse, og saa var Forholdet det, at de havde 400 Mand paa Nødhjælpsarbejde, medens Aarhus havde 60, og de standsede ikke engang Arbejdet, da Frosten gik  $1\frac{1}{2}$  m i Jorden; saa tog man Pengene til Nødhjælpsarbejdet af Laan i Stedet for at faa Folkene paa Hjælpekassen. Naar Fabrikant Møller skulde med Perregaard til Odense, burde han spørge Borgmesteren derovre, hvad deres Nødhjælpsarbejde har kostet. Det talte man ikke om, naar der skulde sammenlignes, men Folk med almindelig sund Menneskeforstand kunde jo nok regne ud, at Pengene skal til, og det var altsaa den Maade, hvorved de fik Budgettet ned i Odense. Hvis Fabrikant Møller her vilde være med til at sætte 600 Mand paa Nødhjælpsarbejde, gik Taleren gerne med dertil, og saa skulde Hjælpekassens Budget nok komme ned. M. H. t. Understøttelser var Aarhus dog langt fra i Spidsen blandt Kommunerne; det kunde ses af den Statestik, som Hr. Christiansen havde gjort sig megen Umage for at fremskaffe. Angaaende de kommunale Lønninger, saa troede Fabrikant Møller vist, at der nu var gaaet saa lang Tid, siden han var Formand i Lønudvalget, at hans Andel deri var

glemmt; men saaledes gik det ikke. I 1919 tænkte Hr. Møller at kunne træffe en Ordning, der var fordelagtig for Kommunen, men ikke for Funktionærerne, idet de fik 4—600 Kr. mindre i Tillæg end Statens Tjenestemænd; men samtidig blev der givet dem visse Løfter for Fremtiden, og dem var Byraadet nu forpligtet til at indfri, derfor var der ikke særlig Grund til at bebrejde Funktionærerne, om de nu var noget uvillige til at gaa med til en Nedskaering, og Fabrikant Møller skulde i hvert Fald være den sidste til at kritisere Forholdet. Naar der ikke i Aar var Enighed om Budgettet, skyldtes det ganske simpelt, at det var andre, der bestemte det. I Amaliegade forhandlede Socialdemokraterne derom, men de borgerlige Medlemmer i Byraadet fik ikke engang Lov til at snakke med, det blev afgjort af de førnævnte Blades Redaktioner, hvorledes de skulde stille sig.

A n d r. B i t s c h erklærede, at siden Aldersrentens Størrelse var bleven bestemt af Regering og Rigsdag, havde Fabrikant Møller ikke beklaget sig over, at Udgiften var for stor; men man var ogsaa kommen saa langt ned, at Aldersrenten maatte siges at være for lille. Budgetudvalget havde sikkert et ret vanskeligt Arbejde, idet de forskellige Udvalgsformænd ikke var tilbøjelig til at gaa ned, men Udvalget havde en Saks i Lommen og vilde gerne i Stilhed klippe et og andet af, uden at nogen vidste det, og det var ogsaa sket ved Aldersrentens Budget, skønt det drejede sig om Poster, som Udvalget ikke havde nogen som helst Indflydelse paa, og man maatte derfor tage Forbehold overfor eventuelle Overskridelser paa disse Punkter. At det var sket i Stilhed, kunde ses deraf, at Budgetudvalget havde glemmt samtidig at ændre Statens Tilskud og Refusionen

fra andre Kommuner, men det blev jo nok rettet senere.

B o r g m e s t e r e n syntes ikke, det ærede Medlem skulde animere til yderligere Nedskæring.

J o h a n n e B e r g udtalte, at Biblioteksudvalget langtfra var tilfreds med det Beløb paa 25000 Kr., som Budgetudvalget havde afsat til det ny Folkebibliotek. Det var vist et almindeligt Ønske, at man til næste Aar skulde paabegynde Opførelsen af dette; man burde derfor i Aar have taget et større Beløb for ikke næste Aar at belaste Budgettet altfor stærkt. Efter Byraadets Ønske havde det nedsatte Udvalg foranstaltet en Indsamling i Byen, men Resultatet af denne havde ikke svaret til Forventningerne. Der var offentliggjort et Opraab i Byens Blade, og de havde alle stillet sig meget velvilligt til Sagen, ligesom der var sendt Opraab til forskellige Foreninger, Institutioner og private, ledsaget af Brochurer, med Anmodning om Bidrag, men det havde ikke virket ret meget. Indsamlingen var jo ikke sluttet endnu, og forhaabentlig vilde en Del støtte Sagen med ret betydelige Beløb. Naar Indsamlingen var sluttet, skulde Taleren komme tilbage til Sagen.

H. P. S a l l i n g oplyste angaaende Spørgsmaalet om Vandafgiften, at forskellige større Institutioner havde anmodet om en Nedsættelse i Prisen paa Vand til Næringsbrug, og Vandværksudvalget var enig om at foreslaa en Nedsættelse af 2 Øre pr. m<sup>3</sup>. Budgetudvalget havde imidlertid ikke ment at kunne gaa med dertil i Aar, da der paa Budgettet var forskellige Udgifter til Udvidelse af Vandværket, og Taleren skulde derfor ikke fastholde Forslaget. Det var nu sidste Gang, Taleren deltog i Byraadets Arbejde, men vilde

saa gerne lægge Byraadet paa Sinde ikke at glemme denne Sag.

N. C. C h r i s t i a n s e n bemærkede, at naar der var kommen en enstemmig Indstilling fra Forsørgelsesudvalget, kunde det maaske se ud til, at Forslaget var kommet til Verden uden Fødselsveer, men det var ikke Tilfældet. Taleren havde ved denne og andre Lejligheder søgt at gøre sin Indflydelse gældende for at faa et mere økonomisk Budget, det var ogsaa lykkedes i Udvalget at faa en Del Poster betydeligt nedsat, men at gaa med til et Budget, som man ikke troede kunde holde, vilde og turde Taleren ikke. Taleren skulde heldigvis ikke være med til at administrere dette Aars Budget, men vilde hilse med Glæde, hvis det ny Udvalg kunde administrere saaledes, at der kan blive betydelige Besparelser paa dette Omraade, for i al Almindelighed var den sociale Forsorg bleven for stor. Forslaget kom altsaa som et Slags Kompromis fra Udvalget, og Taleren havde maattet bøje sig paa adskillige Punkter, hvor Flertallet havde fundet en større Udgift paakrævet, og naar disse Poster sidste Aar var overskredet, kunde man jo lige saa godt tage Udgiften paa Budgettet, naar den alligevel ikke kunde holdes nede.

M. C. F a l k fandt det meget morsomt at se Fabrikant Møller optræde som Greve-Mand i Stedet for Lange-Mand, man han gjorde det saa daarligt, at Taleren vilde anbefale ham at vende tilbage til hans tidligere Politik. Taleren forstod ikke, at Fabrikant Møller spurgte om et Budget for Sporvejene, for han havde jo selv været med til at vedtage, at det skulde vente, til Taksationen var færdig. Det var ikke rigtigt, at der var udarbejdet et Budget; der havde været talt om

indenfor Udvalget, at der skulde kunne opstilles et Budget med kort Varsel, naar Taksationssummen var fastsat; men Udvalget havde ikke lavet noget Budget. Der var i visse Blade skrevet, at Sporvejene det første Aar vilde give et Underskud paa 90000 Kr. Hvorfra dette Tal stammede, var en Gaade for Udvalget, men saa fandt man til sidst ud af, at der vist maatte menes 90000 Kr., som man havde faaet i Kassen, og som blev overført fra Folio til Indlaanskonto, fordi de saa gav en højere Rente. Der kunde selvfølgelig ikke fremkomme noget Underskud, naar Sporvejene var drevet som hidtil, blot at der var sparet en Del af Direktørgagen, saa det var ganske ud i det Blaa. Der havde i de to sidste Aar, før Kommunen overtog Sporvejene, været en Nedgang i Indtægten, men den var mindre i det sidste Aar, og Nedsættelsen af Strømprisen vilde naturligvis give et større Overskud. De 10000 Kr., som stod paa indeværende Aars Budget, var disponible den 1. April, men Budgetudvalget havde ikke sat dem paa Budgettet, og det var vist meget fornuftigt. Om Broegningsudvalgets Budget havde man forhandlet sig til Rette, men nu bebudede Fabrikant Møller alligevel Ændringsforslag til 2. Behandling. Angaaende Sygehusenes Budget vilde Taleren pege paa, at Fabrikant Møller jo havde været en ivrig Tilhænger af et Universitet i Aarhus, ogsaa af den Grund havde man søgt at udvikle Hospitalsvæsenet. M. H. t. Radiumstationen maatte man erindre Radiums store Betydning for mange forskellige Sygdomme, særlig Kræft; derfor havde man optaget et Beløb til videnskabeligt Arbejde paa Radiumstationen, og der fandtes en dygtig og anerkendt Videnskabsmand som Leder. Tidligere havde Fabrikant Møller sagt, at

Aarhus By var godt styret, men nu erklærede han, at det var Skatteborgernes Skyld, at man havde klaret sig saa godt; han forsøgte sig i det hele taget i Dag som Indleder af en ny Kurs efter Byraadsvalget; men Byens Styre vilde sikkert blive fortsat som hidtil, og Flertallet skulde nok tage Ansvar for det.

H. J. B a d e n vilde anholde Fabrikant Møllers Udtalelse om, at en hel Del Mennesker ønskede at leve paa Hjælpekassens Bekostning. Det maatte være en underlig Tankegang, der laa bag ved en saadan Udtalelse; det var ikke nogen eftertragtelsesværdig Levevej, for med denne Hjælp kunne man næppe friste Livet, og enhver sagde vist gerne Farvel til denne Levevej. Hvis nogen flyttede hertil for at faa denne Understøttelse, viste det kun, at Nøden ude omkring var endnu større end her, eller at man byder dem endnu mindre. Fabrikant Møllers Frygt for Skattelyene omkring Aarhus var ret ubegrundet; det var ikke mere saa eftertragtet at flytte ud, og der skulde i hvert Fald en meget stor Indtægt til, for at det kunde betale sig. Skatteprocenten syntes at være en ren Afgud for de Konservative, men de havde ikke særlig Grund til at beklage sig, selv om den skulde stige, for de fik jo en Lettelse i Statsskatten; de mindre Skatteydere, der kunde have vanskeligt ved at betale Skatten, havde ved Byraadsvalget vist, hvilken Vej de ønsker Udviklingen skal gaa. De havde ogsaa vist, at de ikke var bange for at paalægge sig Savn for at hjælpe dem, der havde endnu mindre. Sammenligningen mellem Odense og Aarhus var som at sammenligne sort med hvidt; Odense var Skattely for snart det meste af Fyen, medens Aarhus var den store Arbejderby, og

hvis Sammenligningen skulde være nogenlunde retfærdig, maatte man i hvert Fald tage Set Hans Landsogn med, som Odense selvfølgelig ikke vil have indlemmet. Fabrikant Møller kritiserede ogsaa, at de tidligere Budgetter var lagt for rigeligt og havde givet for stort Overskud. Det var dog næppe nogen Fejl, og selv om det var, maatte det ogsaa ramme ham selv, da der i alle disse Aar havde været Enighed om Budgetterne. De Penge, der udbetaltes gennem Hjælpekassen, gik ikke til Spilde, men blev i Byen og kom de Forretningsdrivende til gode. Angaaende de kommunale Ejendomme vilde Taleren understrege, at det store Flertal af Lejere behandlede Lejlighederne lige saa godt som dem, der bor hos private, men der var den Forskel, at Kommunen gjorde Lejlighederne i Stand, medens private Husejere overlod det til Lejerne. Naar Perregaard udtalte, at Lejen var billig, saa var det desværre kun relativt i Forhold til de tilsvarende private Lejligheder, og Folk havde svært nok ved at betale dem. Ligeledes maatte man huske paa, at Kommunens Lejligheder ikke var Gennemsnitslejligheder, men betydeligt større end de fleste private af samme Slags.

A n d r. B i t s c h havde ikke, som Borgmesteren udtalte, animeret til yderligere Nedskæring, men blot gjort opmærksom paa, at der maatte foretages visse Rettelser i Budgettet, efter at enkelte Poster var ændret af Budgetudvalget.

H o l s t - K n u d s e n erklærede, at naar man paa Forhaand vidste, at der ikke vilde blive taget Hensyn til Mindretallet, var der ingen Grund til at spille Tid med Budgettet. Men den socialdemokratiske Ordfører berørte et Punkt, hvor der syntes at være Mulighed for, at der

kunde blive taget Hensyn til Mindretallets Ønsker, og det var for saa vidt glædeligt, som det var det Punkt, der havde den væsentlige Skyld i hele Uenigheden, nemlig det skæbnesvangre Punkt om Indflytning til Kommunen. Da hele dette Spørgsmaal i sin Tid behandledes i Byraadet, nævnte Taleren nogle Tal, som Udgiften kunde løbe op til, men som Flertallet fandt ganske urimelige, nemlig at hvis det opstilledes rent teoretisk, vilde Understøttelsen efter disse Regler komme til at andrage 1800000 Kr., men da det ikke kom til at virke i fuld Udstrækning kunde man dividere med 2 og altsaa faa en Udgift paa 900000 Kr. Men det havde nu vist sig, at Hjælpekassens Udgift i Forbindelse med Nødhjælpsarbejdet har været langt større. Det var derfor et meget stort økonomisk Spørgsmaal. En stor Del af Tilflytterne var Folk, der søgte Arbejde, hvorved det blev langt vanskeligere for Byens Folk at faa noget; dernæst lagde de Beslag paa de billigste Lejligheder i Byen og tvang derved Huslejen op for Byens egne fattige. Endelig kom Kommunens Skatteborgere til at betale en meget betydelig Del for de Kommuner, hvor Tilflytterne var hjemmehørende. En Familie med 4 Børn fik i Aarhus 1900 Kr. aarlig af Hjælpekassen, og disse Penge betalte Borgerne i Aarhus for en anden Kommune; naar man saa regnede med flere Hundrede Familier, blev det en forfærdelig Byrde for Aarhus By, man kunde ikke forbyde dem at flytte herind, men man kunde dog lade være med at give dem fuld Forsørgelse, naar man ikke var forpligtet til at forsørge dem. Man maatte erindre, at hvis en saadan Familie kom paa Fattigvæsenet, skulde dens Forsørgelseskommune betale en Del deraf, men Understøttelse af Hjæl-

pekassen skulde Aarhus alene betale. Taleren ønskede ikke at faa Folk paa Fattigvæsenet, men paa den anden Side kunde man ikke forsørge samtlige Danmarks fattige; det var i Længden umuligt at paatage sig andre Kommuners Byrder ogsaa. Taleren havde i Efteraaret 1927 foreslaaet, at man skulde indskrænke de faste Understøttelser til kun at gælde dem, der var forsørgelsesberettigede i Aarhus, medens de øvrige kun skulde have Hjælp efter Lovens Regler; men Flertallet vilde ikke gaa med dertil. Derefter foreslog Taleren, at af dem, der flyttede hertil efter April Flyttedag, kunde kun de, der var forsørgelsesberettigede i Aarhus, faa fuld Forsørgelse, og det blev ordret optaget paa Flertallets Forslag og underskrevet af H. P. Christensen og Chr. Nielsen. Men den Bestemmelse havde man fuldstændig set bort fra og tværtimod udbetalt til enhver, der havde boet i Byen i 3 Maaneder. Der var bleven sagt, at Indenrigsminister Kragh havde modsat sig denne Bestemmelse. Men det kunde ikke være rigtigt; selvfølgelig kunde man ikke nægte dem Hjælp efter Hjælpekassens Regler, men et Byraad og en Hjælpekasse havde Lov til at nægte dem fuld Forsørgelse i Kommunen, og det havde Indenrigsministeren ogsaa indrømmet. Ganske vist havde Formanden for Hjælpekassen sagt, at saa maatte man understøtte disse Folk paa anden Maade. Taleren anførte dette i Byraadet, og dertil sagde Perregaard, at det maatte være en Misforstaaelse, for hvis han havde udtalt sig saaledes, varetog han daarligt Kommunens Interesser. H. P. Christensen bekræftede ogsaa, at han var kommen med en saadan Udtalelse, og tilføjede, at ifølge Loven havde Hjælpekassen Ret til at yde dem en øjeblikkelig Hjælp, men der vilde

ikke blive Tale om fast Understøttelse. Altsaa til Trods for at hele Byraadet var enigt derom, havde Hjælpekassen ganske set bort fra denne Bestemmelse, og saa godt som enhver havde faaet fast Understøttelse. Selv om Flertallet ikke kunde gaa ind paa denne Tankegang, haabede Taleren alligevel, at man i Løbet af Sommeren kunde faa afviklet dette Forhold, saaledes at Hjælpekassen forbereder sig paa at komme bort fra de faste Understøttelser, og hvis ikke, at man dog kan opnaa, at Flertallets tidligere Vedtagelse respekteres. Hvis det kom dertil, kunde man roligt sætte Hjælpekassens Budget ned med mindst 200000 Kr. Taleren haabede altsaa, i Henhold til H. P. Christensens Udtalelser, at Spørgsmaalet vilde blive taget op til Behandling i Løbet af Sommeren.

V a l d. P e d e r s e n konstaterede, at Debatten denne Gang formede sig lidt anderledes end sædvanligt, idet det var bleven en Slags storpolitisk Debat. Der var sagt, at Budgetudvalget nu var færdigt med at spille Overbyraad; men det havde det vist aldrig været; de forskellige Udvalg havde uanset deres Partifarve været enige om deres Budgetforslag, og hvis ikke enkelte Udvalgsformænd var gaaet med til en Reduktion, havde man ikke kunnet faa Budgettet ned med  $1\frac{1}{2}$  Mill. Kr. Men man skulde jo have noget at kritisere, og saa valgte man Budgetudvalget, selv om Kritikken ikke havde været særlig slem i Aar. Diskussionen var efterhaanden kommen til helt at dreje sig om de Arbejdsløse, Hjælpekassen og Forsørgelsesvæsenet; det havde ikke tidligere været Tilfældet, men hele den Maade, som den nuværende Regering havde behandlet dette Spørgsmaal paa, var Grunden dertil. Det var Nemesis, der nu ramte d'Hrr., særlig Fabrikant Møller, som den-

gang var Medlem af Rigsdagen. Det var let nok bagefter at jamre sig over de store Beløb, som Kommunen maatte ofre paa denne Konto, men det var for Smed at rette Bager. Fabrikant Møller trøstede sig med, at Staten saa sparede noget, og det slap man jo for at betale i Statsskat. Det var selvfølgelig en Trøst for de store Kapitalister, der havde faaet en Skattelettelse, men næppe for andre. Landsretssagføreren var inde paa sin gamle Traver, hvad der kan spares paa Hjælpekassens Budget; han burde hellere i Stiftstidende have gjort opmærksom paa det skæbnesvangre Skridt mod Købstadkommunerne, som Regeringen foretog, men det glemte han dengang. Nu vilde han gøre de Fattige til Kastebold mellem Kommunerne, men det vilde være Synd at gaa den Vej, naar man ved, hvor Skylden for Kommunens store Udgifter ligger. Der var bebudet en Del Ændringsforslag til Budgettet fra borgerlig Side, men Taleren vilde i al Almindelighed anbefale at vedtage det foreliggende Budget; det var i hvert Fald saaledes, at alle kunde være med til at tage Ansvar for, og forhaabentlig vilde de borgerlige Medlemmer ogsaa stemme for det, naar de fik tænkt sig lidt om. Skatten vilde maaske stige noget, men til Gengæld var Elektricitetsprisen nedsat, selv om det ikke betød saa meget for Fabrikant Møller som for den fattige Arbejder. Hr. Møllers Henstilling om dansk Arbejde kunde Taleren tiltræde; men det, som var paa Tale i Budgetudvalget, var forøvrigt, at nogle Embedsmænd havde en Mani for at købe deres Artikler i Odense eller København. De burde naturligvis købes i Byens egne Forretninger, og det var egentlig det, som Henstillingen gik ud paa.

H. P. Christensen syntes ikke, Fabrikant Møller kunde sige, at Budgetudvalgets Arbejde var helt omsonst, naar man ved Forhandling havde faaet Budgettet nedbragt med  $\frac{1}{3}$  Mill. Kr. og derved sparet ca. 1 % i Skat. Naar Fabrikant Møller udtalte, at hvad der skrives i de konservative Blade forud for et Valg, kan man ikke regne med, skulde Taleren ikke fordybe sig videre deri. Skatteprocenten havde selvfølgelig nogen Betydning, men Skatten ramte Arbejderne haardst, idet de foruden 2—300 Kr. i Skat skulde betale store Beløb til deres Organisation for at hjælpe de Arbejdsløse. Det havde ogsaa Betydning, at Skatten ikke var for høj i Forhold til Nabokommunerne. Angaaende Holst-Knudsens Udtalelser vilde Taleren sige, at Socialdemokraterne stemte for Forslaget om de 3 Maaneder i Haab om saa at naa til en Ordning om Nødhjælpsarbejdet, men den borgerlige Gruppe tog Forbehold derimod og forlangte Sagen sendt til Ministeriet. Taleren havde ganske vist sagt, at man blev nødt til at gøre noget ved Forholdet med Tilflyttere; men det egentlige Ansvar laa hos Regeringen, og Landsretssagføreren skulde henvende sig til sine Partifæller paa Rigsdagen for at faa en Ordning. Hvis Forholdene skulde vedblive at ligge som nu, kunde Socialdemokraterne vanskeligt gaa med til en Ændring i dette Spørgsmaal.

J. Chr. Møller mente, at Hr. Perregaard i nogen Grad havde misforstaaet hans Udtalelse om, at en høj Skatteprocent afholdt Folk fra at begynde Forretninger i Byen. Taleren havde tænkt paa Forretninger, der lige saa godt kunde ligge et andet Sted, f. Eks. Grossererforretninger o. lign. Skatteprocenten havde maaske mindre Betydning

for dem der betaler 2 eller 5 Kr. i Skat, men den havde meget at sige for alle andre. Taleren havde ingen Begreb om, hvilken politisk Retning de kommunale Lejere hørte til; men i al Almindelighed var de næppe saa varsomme med Kommunens Lejligheder som med private, da det var umuligt at have det samme Tilsyn med dem. Angaaende Hospitalernes Budget nævnte Hr. Moustén nogle Tal for at vise, at Udgifterne var gaaet ned; men det var Regnskabsudgifterne, han anførte, ikke Budgetudgifterne, og der havde i de senere Aar været saa stort et Overskud paa dette Budget, at det sikkert kunde sættes en hel Del ned uden at give Overskridelser. Hr. Leonhard Hansen havde som sædvanlig mange venlige Udtalelser, hvilket Taleren dog ikke tog sig synderlig nær. Taleren havde forøvrig siddet  $1\frac{1}{2}$  Aar i Fattigndvalget, men dengang havde Socialdemokratiet en elskværdig og forstaaende Mand i Udvalget, der vilde spare paa Pengene, og da var Udgiften kun et Minimum i Forhold til nu. Nødhjælpsarbejdet i Odense kendte Taleren godt og vidste ogsaa, hvor meget det kostede; det var forøvrigt ikke nær saa meget, som der var lavet i Aarhus; men i Odense havde man ikke de faste Understøttelser gennem Hjelpekassen og ydede kun Hjælp efter Undersøgelse. At de borgerlige manglede Førere var jo forstaaeligt, naar de fra anden Side var Førere alle, men Leonhard Hansen var sikkert en af de største. Taleren beklagede, at der ikke var Enighed om Budgettet, det havde sikkert været klogt at naa dertil, og hvis der ikke havde været Enighed i de foregaaende Aar, havde Kommunen næppe staaet saa godt, som den gør nu. Frk. Berg burde være glad ved de 25000 Kr. til Folkebiblioteket, og

hun skulde næppe regne med at faa et meget stort Beløb til næste Aar, medmindre det skulde tages af Laan. Angaaende Sporvejene, saa forstod Taleren ikke, hvorfor man havde sat Udgifterne paa Budgettet, men ikke Indtægterne; der maatte vel findes nogle Indtægter, og Taleren vilde til 2. Behandling stille Ændringsforslag hertil. Naar Hr. Baden omtalte, at de store Skatteydere havde faaet en Lettelse i Statsskatten, maatte Taleren oplyse ham om, at det kun drejede sig om Formueskatten. Hr. Vald. Pedersen var inde paa at være Tankelæser; men han kunde jo ikke vide noget som helst om, hvad Taleren havde sagt paa de Steder, hvor det kunde nytte at sige noget, og Taleren kunde dokumentere, at han var uden Skyld i Arbejdsløshedslovens Ophævelse. Naar H. P. Christensen udtalte, at Budgetudvalget dog havde faaet Budgettet bragt  $\frac{1}{2}$  Mill. Kr. ned, var det for saa vidt rigtigt, men de 300000 Kr. vilde være gaaet ud alligevel, selv om der ikke havde været noget Budgetudvalg. Men Forhandlingerne gik i det hele taget ikke som tidligere; der var ingen særlig Vilje fra Flertallets Side for at komme til Enighed, og derfor opnaaedes det heller ikke.

Borgmesteren udtalte, at der nu var trukket mange Udtalelser frem fra tidligere Byraadsmedlemmer angaaende Skatteprocenten, bl. a. en Udtalelse om, at den ikke burde overstige 10; men Taleren vilde dertil sige, at ingen havde været værre end vedkommende Medlem til at overskride sine Budgetter eller Bevillinger uden at faa det anerkendt af Byraadet. Naar Frk. Berg beklagede, at de 100000 Kr. til Folkebiblioteket var strøget, vilde Taleren pege paa, at der gennem Aarene var opsparet 107000 Kr. til det

zoologiske Museum; naar hertil kom de 50000 Kr. til Folkebiblioteket samt Rente af Pengene, var man oppe paa 160000 Kr. Hvis man slog de to Institutioner sammen, var man allerede godt paa Vej. Men naar man som her skulde samarbejde med private, maatte man forlange, at de gennem Indsamling skaffer nogle Penge tilveje, ellers havde man ingen Brug for dem. Det næste Skridt var saa at stille Anmodning til Byraadet om en Byggeplads, og naar Pladsen var fastlagt, maatte man have Tegninger frem og faa afgjort, hvad Bygningen vil koste. I Fjor havde Taleren foreslaaet 70000 Kr. til Gennemførelse af Louisegade, men dem klippede Fabrikant Møller af, og den borgerlige Presse skældte ud over, at Gaden ikke blev ført igennem. I Aar foreslog Taleren 200000 Kr. til Udvidelse af Gader og Torve i den indre By, men det blev skaaret ned til 70000 Kr. Naar nu Pressen igen skældte ud over, at Gaderne ikke blev udvidet, vidste de altsaa, hvortil de skulde adressere det, og det var det tidligere Udvalg for Byens Udvidelse og Bebyggelse, der var Skyld i, at Louisegade ikke blev ført igennem. Angaaende Hjælpekassen havde Fabrikant Møller udtalt, at nu lukkes Pengekassen op paa vid Gab. Men Hjælpekassen havde jo ikke gjort andet, end hvad der var Enighed om indenfor Bestyrelsen; men derfor kunde det ikke nytte, at de borgerlige Medlemmer i Byraadet græd over, at deres egne Folk i Hjælpekassens Bestyrelse ikke var enige med dem. Der havde indenfor den borgerlige Gruppø i Byraadet været en stor Fløj, som nærmest sympatiserede med Flertallet i, at der skal ske Fremskridt; nu havde det formet sig saaledes, at to af de Mennesker, der bliver tilbage af Gruppen,

skal danne en ny Politik, og saa maatte man jo se, hvordan det vilde forme sig. Hvis de vilde være med til Fremskridt, kunde man nok følges ad en Stund endnu, men til Fremskridt skulde der Penge, og de kunde ikke trække den socialdemokratiske Gruppe ud i Laanemarkedet til hvad som helst. De Konservative vilde sikkert indrømme, at Kommunen var styret fornuftigt i de senere Aar, og man maatte altid have et lille Overskud paa Budgetterne for at kunne tage nødvendige Ting op til Udførelse; en By, der skal holdes oppe ved Hjælp af Laan, gik for tidligt i sin Grav. Hvis Sporvejshistorien blev en daarlig Forretning for Kommunen, laa Skylden hos det borgerlige Flertal i Byraadet, da man fik Sporvejene, og det fremgik af Byraadets Forhandling fra den Tid, at Harald Jensen og Taleren havde kritiseret den Kontrakt, Kommunen fik med Sporvejene. Men saaledes var det ofte Tilfældet, at Vanekelighederne, man maatte kæmpe med, havde deres Rod langt tilbage i Tiden. Saaledes slæbte Belysningsvæsenet endnu paa et Laan fra 1873, der først udløb i 1931, og to andre Laan fra 1888 og 1902, der først udløb i 1938. Det var den Politik, der var ført i Fortiden, som var Skyld i den høje Skatteprocent. Folkeregistret var bestemt ved Lov, og det kunde man ikke gøre noget ved. Angaaende Odense skulde Taleren blot sige, at Styret der havde forstaaet at holde Arbejderne uden for Byen; de havde en Ordning, hvorefter der kun maatte bygges en vis Klasse af Lejligheder paa Byens Grund, og paa den Maade holdt de Smaafolk ude. Naar man i sin Tid fik den kommunale Malerforretning, var Malermestrene Skyld deri, idet deres Priser laa 10 % højere end i København. Til at be-

gynde med havde man en ret god Mand til at forvalte den, for Tiden syntes Taleren knap saa godt om Forvaltningsmaaden, men forhaabentlig vilde han tage sig sammen og kunde saa blive en meget god Leder. Det var selvfølgelig rigtigt, at det var de indgaaede Skatter, der gjorde, at Kommunen havde klaret sig saa godt. Men paa Budgettet kunde det ses, hvor store Beløb af Laanemidler der i Aarene 1913—17 under konservativt Styre var indgaaet i Kassebeholdningen, fordi Borgmester Dreschel og Fabrikant Møller som Medlem af Kasseudvalget glemte at faa Skatterne ind, og disse Beløb havde det nuværende Flertal siden maattet slide af. Hvorledes det saa ud med Belysningsvæsenets Budget, da Fabrikant Møller trak sig tilbage derfra, skulde Taleren ikke komme nærmere ind paa, men naar man nu skulde have saa megen Kritik, skulde det ogsaa frem, hvor Skylden laa.

J. C h r. M ø l l e r maatte tilbagevise Borgmesterens Udtalelse om, at de konservative var Flertal i Perioden 1913—17. Der sad dengang 9 Socialdemokrater, 8 Borgerlige og 2 Radikale. Det var ganske rigtigt vanskeligt at faa Skatterne ind i Efterkrigstiden, og Borgmester Dreschel var maaske ikke saa energisk, som han skulde være, men man kunde næppe forlange, at de andre Medlemmer af Kasseudvalget skulde optræde som Borgmester og opkræve Skatterne. Kontrakten med Sporvejselskabet havde ingen i det nuværende Byraad Ansaret for; men om 17 Aar kunde Kommunen have faaet Sporvejene gratis.

B o r g m e s t e r e n sluttede dermed Forhandlingerne og meddelte, at eventuelle Ændringsforslag til Budgettet maatte indgives inden førstkommande Torsdag Middag.

Budgettet overgik til 2. Behandling.

2. (J. Nr. 672—1928). **Redegørelse fra Vandværksudvalget angaaende Vandværkets Filtrieranlæg.**

H. P. Salling erindrede om, at en Udvidelse af Filtrieranlægget havde staaet paa i længere Tid, og i 1927 fik man en Bevilling til at gaa i Gang dermed. Imidlertid kom der fra et Firma i Byen Forslag om en ny Behandling af Vandet, hvor det skulde filtreres i Apparater med Tilsætning af Kalk. Da der forelaa en ret stor Udvidelse, mente Udvalget at burde give Firmaet Lejlighed til at vise Metoden ved Forsøg paa Vandværket, og samtidig prøvede man et System, som bruges i København. Udvalget blev dog enigt om, at disse Metoder næppe egnede sig for Aarhus, og man vilde foretrække at beholde den gamle Form. Der kom saa fra det nævnte Firma et nyt Forslag, der gik ud paa samtidig med at afjerne Vandet at sætte Haardhedsgraden ned. Udvalget gik med til at anstille Forsøg hermed, og det viste sig, at Vandets Haardhedsgrad derved nedsattes fra 17 til 7. Det vilde betyde en Besparelse i Sæbeforbruget til Vask og tildels forhindre Stendannelse i Kogekar og Dampkedler, men Maaden var meget dyr i Anlæg og Drift, og der var ogsaa en stor Risiko ved at gaa over til noget helt nyt, der endnu ikke var prøvet andre Steder i Europa. Af disse Grunde indstillede Udvalget nu at blive ved det en Gang bevilgede og gaa i Gang med dette Arbejde.

Toges til Efterretning.

3. (J. Nr. 248—1928). **Andragende fra Komiteen for Opførelse af en ny Kirke i Frue Sogn om Byggegrund for en saadan.**

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse indstiller, at Byraadet til det omhandlede Formaal skænker det paa medfølgende Plan med

H-I-K-L betegnede Areal paa vestre Side af Langelandsgade paa Betingelse af, at Kirken opføres inden 10 Aar.

Borgmesteren anbefalede Indstillingen. Allerede for længe siden, da Gadeplanen blev udarbejdet, paatænkte det at lægge en Kirke paa dette Sted.

M. C. Falk henstillede til Udvalget at tage Sagen tilbage til fornyet Drøftelse.

Borgmesteren spurgte, hvad der var i Vejen.

M. C. Falk svarede, at der eventuelt kunde blive Tale om en Byttehandel eller lignende, og saa var det næppe klogt at behandle det for aabne Døre.

Borgmesteren bemærkede, at naar der var Tale om noget saadant, vilde Sagen selvfølgelig blive taget tilbage.

Sagen gik tilbage til Udvalget.

4. (J. Nr. 7<sup>3</sup>—1928). Indstilling fra Indkvarteringsudvalget angaaende **Forslag om Opførelse af en Badeanstalt og Foretagelse af nogle Bygningsændringer paa Rytterkasernen.**

Udvalget indstiller, at det til Fægtesal og Badeanstalt fornødne Areal, ca. 380 m<sup>2</sup>, udlejes til Staten mod en aarlig Afgift af 50 Øre pr. m<sup>2</sup>, men uden Forpligtelse for Kommunen til eventuelt at overtage Bygningen, samt at det til Indretning af Vaaben- og Munderingskammer nødvendige Beløb, ca. 10000 Kr. stilles til Raadighed imod, at Staten forrenter den medgaaede Udgift paa sædvanlig Maade.

Borgmesteren gjorde nærmere Rede for Sagen. Der var Tale om at indrette en Fægtesal sammen med Badeanstalten, men disse Ting skulde Staten betale, Kommunen skulde derimod

lægge Pengene ud til Omdannelse af den nuværende Badekælder til Vaskekælder samt Indretning af et Depot i den nuværende Fægtesal til Opbevaring af Soldatertøj o. l. Udvalget foreslog, at de 10000 Kr. optages paa indeværende Aars Budget.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 673—1928). Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om, at den projekterede „Skagensgade“ udgaar af Gadeplanen.

Følgende Indstilling forelaa:

»I Byraadets Møde den 25. Oktober f. A. vedtoges det at nævne den projekterede Gade Syd for og parallel med Aalborggade for »Skagensgade«. Efter Udarbejdelsen af en paa Opmaalingen bygget Plan for Gadeanlæg i det paagældende Kvarter viser det sig imidlertid, at det vil være forbundet med forskellige Vanskeligheder at anlægge denne Gade, idet der vil fremkomme Karréer, som paa Grund af manglende ubebygget Areal ikke vil kunne bebygges i fuld Udstrækning. Da Gaden tilmed vil være uden Betydning for Færdselen, indstiller Udvalget til Byrådet, at Gadeplanen ændres overensstemmende med vedlagte Plan 5 saaledes, at Skagensgade bortfalder. I økonomisk Henseende vil denne Ændring medføre en Gevinst paa ca. 108000 Kr.«

Indstillingen vedtoges.

6. (J. Nr. 643—1928). Indstilling fra Belysningsudvalget om Nedlæggelse af Badevej.

Borgmesteren oplyste, at Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse tiltraadte Forslaget med den Tilføjelse, at Gaden ogsaa nedlægges for spadserende, saa Togene kan køre igennem uden at genere Færdselen.

Indstillingen vedtoges med den nævnte Tilføjelse.

7. (J. Nr. 457—1928). Andragende fra Ejerne af Matr. Nr. 76 af Markj. om Vandledning paa Areal.

Anbefalet af Vandværksudvalget, idet Udgiften vil andrage 11326,38 Kr., hvoraf Kommunen skal udrede 1402,78 Kr. og staa i Forskud for Resten.

H. P. Salling anbefalede Indstillingen, idet det meste af Beløbet var sikret ved Tinglæsning af Deklaration paa Ejendommene.

Indstillingen vedtoges.

8. (J. Nr. 682—1928). Andragende fra Købmand A. Carsted om Tilladelse til at ombygge Ejendommen Søndergade Nr. 26—28 i 2 Tempi.

Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse kan efter Omstændighederne anbefale Andragendet.

Borgmesteren oplyste, at Ejeren vil ombygge hele Ejendommen, saa der bliver en smuk Forretningsbygning, men han ønskede at begynde med Baghuset, hvilket var meget naturligt. Udvalget havde dog ment at maatte have nogen Garanti for, at Forhuset ogsaa bliver ombygget og indrykket til den ny Gadelinie, og Ejeren var da gaaet ind paa at stille et Depositum paa 10000 Kr. som Sikkerhed for, at det sker inden 8 Aar, efter at Baghuset er bygget op. Samtidig havde Udvalget forpligtet sig til at anbefale Byggetoretaget. Ejeren af Naboejendommen, Skrædermester Houlberg, havde foreløbig faaet Tilladelse til at lægge sine Vinduer frem i den gamle Bygdelinie, men de maatte naturligvis rykkes tilbage, naar Carsteds Ejendom blev ombygget, og det skulde ske, naar Byraadet forlangte det.

Indstillingen vedtoges.

9. (J. Nr. 81<sup>24</sup>—1928). Andragende fra H. P. Petersen,

Horsens, om Tilladelse til at oprette en Omnibusrute fra Skanderborg over Jexen—Framlev til Aarhus.

Anbefalet af Brolægningsudvalget paa sædvanlige Betingelser.

Indstillingen vedtoges.

10. (J. Nr. 31<sup>98</sup>—1928). Andragende fra Chauffør A. B. Kjeldsen om Tilskud til et Byggeforetagende paa Matr. Nr. 2117 a ved Ivar Huitfeldtsgade.

Der bevilgedes 200 Kr. til hver 2-Værelses Lejlighed.

11. (J. Nr. 21<sup>110</sup>—1928). Andragende fra Tømrermester J. Kjærulff om Tilskud til 2 Beboelseshuse ved Aalborggade.

Der bevilgedes 200 Kr. til hver 2-Værelses Lejlighed.

12. (J. Nr. 571—1928). Andragende fra Kioskselskabet om, at Kiosken ved Hovedbanegaarden maa henflytts til Hjørnet af Samsøgade og Ny Munkegade.

Brolægningsudvalget anbefaler Andragendet paa følgende Betingelser:

»1) Paa Pladsen opstilles den hidtil ved Banegaarden anbragte Kiosk uden Forandringer.

2) Den af Byraadet den 17/12 1928 givne Tilladelse til Opstilling af Bladmandskiosk ved Hjørnet af Samsøgades Skole bortfalder.

3) De i Koncessionen af 20/1 1900 anførte Bestemmelser samt Byraadets Vedtagelse af 20/10 1922, hvilken Koncession er forlænget til 31/12 1931, bliver nøje at overholde. Den aarlige Afgift er 200 Kr.«

Indstillingen vedtoges.

13. (J. Nr. 629—1928). Andragende fra to Radio klubber om, at der træffes Foranstaltninger mod Motorstøj og »Hylérplage«.

Fra Belysningsudvalget forelaa følgende Erklæring:

»Udvalget har undersøgt de i andre Byer trufne Foranstaltninger til Hindring af, at elektriske Motorer forstyrrer Radioaflytningen, uden at man har fundet disse fuldt tilfredsstillende, hvorfor Udvalget foreslaar, at man ligesom i København indtil videre afventer Ministeriet for offentlige Arbejder's Bestemmelser desangaaende.«

H. P. Christensen meddelte, at Andragerne havde udtalt Ønske om, at man vilde se lidt nærmere paa Sagen, idet der var udarbejdet et Forslag fra Stærkstrømskommissionen til Ministeriet, og hvis det havde nogen Interesse, kunde Udvalget godt tage Sagen tilbage. Man kunde maaske som en foreløbig Ordning vedtage, at der ikke maa anvendes Motorer uden Paasætning af Lyddæmper.

Sagen gik tilbage til Udvalget.

14. (J. Nr. 666—1928). **Forslag om Bevilling af et Beløb til Erhvervelse af en Bogsamling »Overlærer Stegmanns Samling« til Folkebiblioteket.**

Budgetudvalget anbefaler at yde 1500 Kr. hertil under den Forudsætning, at den nødvendige Indbinding bekostes af det aarlige Tilskud til Folkebiblioteket.

Borgmesteren anbefalede Forslaget, idet Beløbet afholdes af Kassebeholdningen.

Indstillingen vedtoges.

15. Borgmesteren henledte Opmærksomheden paa, at der i den sidste Tid i Bladene havde været udførlige Referater fra Byraadets lukkede Møder, ja der var endog skrevet, hvad de enkelte Medlemmer havde sagt. Taleren erindrede, at Borgmester Westergaard i sin Tid beklagede, at

det ikke stod i hans Magt at afskedige de Medlemmer, der gav saadanne Meddelelser, og Taleren havde heller ikke noget Middel derimod; men det var alligevel at komme for langt ud. Bladene kunde fra Byraadskontoret faa alle Meddelelser om, hvad der var vedtaget i Møderne, og det maatte meget henstilles til Byraadsmedlemmerne at holde sig dertil.

---